

تفسير معاني
القرآن الكريم
باللغة الألبانية

Shpjegimi i kuptimeve të
KUR'ANIT TË LARTË
NË GJUHËN SHQIPE

Versioni i përmbledhur i At-Tabari, Al-Kurtubi dhe
Ibn-Kethir me komente nga Sahih Al-Bukhari
Përmbledhur në një Vëllim

Përkthyer në gjuhën shqipe nga një
grup përkthyesish pranë Darussalam

Dr. Muhamed Taki-ud-Din El-Hilali,
ish-Profesor në Universitetin Islamik në Medine

Dr. Muhamed Muhsin Khan,
ish-Drejtor i Spitalit të Universitetit Islamik në Medine

Shtëpia Botuese dhe
Shpërndarëse **DARUSSALAM**
Riad, Arabia Saudite

Dy fjalë nga Botuesi

Islami është një mënyrë jetese (sistem ose regjim) me burim Hyjnor për të gjithë njerëzit në tokë dhe një thesar i paçmueshëm, me kusht që njerëzimi ta zbatojë atë në mënyrën më të saktë e të drejtë. Sa e madhe është nevoja sot për të gjithë botën që ta kuptojë atë si duhet dhe të studiojë në mënyrë të plotë rregullat dhe urdhëresat e tij! Sa të mëdha janë vuajtjet e shkaktuara njerëzimit në mbarë botën nga fatkeqësitë, katastrofat dhe luftërat për shkak të ndryshimeve në besimin e njerëzve.

Ftesa për në Islam është detyrë për çdo njeri i cili e njeh atë dhe që ka fatin të jetë i drejtuar me dritën e tij. Tani ne po ju paraqesim shpjegimin e kuptimeve të Kur'anit të Lartë, punë që është kryer me Ndihmën e Allahut. Të gjitha lavdërimet dhe falënderimet janë për Allahun, bekimet e të Cilit janë kusht për të gjitha veprat e mira. Paqja, Bekimet dhe Hired e Allahut qofshin për Pejgamberin tonë Muhamed a.s., për familjen e tij dhe për të gjithë shokët e tij.

Deri tani, çdo botim i Kur'anit të Lartë ka qenë shtypur në arabisht duke ia shoqëruar pranë shpjegimin e kuptimeve të vargjeve të tij në gjuhët e ndryshme. Gjatë vizitave të mia në Shtetet e Bashkuara të Amerikës dhe vende të ndryshme të Europës kam takuar një numër të madh studiuesish në lëmin e Fesë dhe lexues të thjeshtë të cilët theksonin rëndësinë dhe nevojën për një botim të Kur'anit, të pashoqëruar me vargjet në gjuhën arabe. Ata e tërhiqnin vëmendjen te fakti se shumë njerëz duan të kenë një kopje të Kur'anit të Lartë me qëllim njohjen dhe studimin e tij, por nuk janë të vetëdijshtë për kujdesin e respektin që duhet treguar në mirëmbajtjen e tij. Ka ndodhur deri sa kopje të Kur'anit janë gjetur në koshin e plehrave e të hedhurinave. Këtë shqetësim ia paraqita dijetarëve të njohur në Arabinë Saudite dhe ata e vlerësuan këtë shqetësim si të drejtë.

Më në fund, duhet të falënderoj vëllezërit e mi që morën pjesë në realizimin e kësaj pune kolosale e në mënyrë të veçantë vëllain Ferit Hafizi dhe vëllain Muhamad Munavar e Muhamad Ajub, të cilët e kontrolluan dorëshkrimin herë pas here, me këmbëngulje e me durim të madh. Allahu i Plotfuqishëm ua shpërbleftë punën e tyre sa më mirë në këtë botë dhe në Botën e Pastajme.

ABDUL MALIK MUXHAHID

Drejtori i Përgjithshëm

Shtëpia Botuese dhe Shpërndarëse

DARUSSALAM

Dr. Muhamed Muhsin Khan

Dr. Muhamed Muhsin Khan, biri i Muhi-ud-Din bin Ahmed Al-Isa El-Khoashki El-Xhamaudi El-Afgani ka lindur në vitin 1345 Hixhrij në qytetin Kasur, në Panxhab të Pakistanit.

Gjyshët e tij u shpërngulën nga Afghanistani për t'u shpëtuar luftërave dhe hasmërive fisnore. Doktor Muhmed Muhsini i takon fisit të shquar Afgan El-Khoashk i El-Xhamaudi. Fisi i tij banonte në luginën Arghastan në juglindje të qytetit Kandhar (Afganistan).

Ai kreu shumicën e studimeve në atë qytet, pastaj i vazhdoi deri sa fitoi Gradën në Mjekësi dhe Kirurgji nga Universiteti i Panxhabit në Lahorë. Pastaj Punoi në Spitalin e Universitetit në Lahorë dhe më pas udhëtoi për në Angli ku qëndroi rreth katër vjet, nga ku mori edhe Diplomën për sëmundjet e krahavorit nga Universiteti i Uellsit. Më pas punoi në Ministrinë e Shëndetësisë në Mbretërinë e Arabisë Saudite, ku erdhi gjatë kohës së të ndjerit Mbretit Abdul Aziz Al-Saud. Qëndroi në Ministrinë e Shëndetësisë për rreth 15 vjet; shumicën e kësaj kohe ai qëndroi në Taif ku punoi si Drejtor i Spitalit El-Sadad. Pas kësaj ai kaloi në Medine si Drejtor i Pavionit të Sëmundjeve të Krahavorit në Spitalin e Mbretit. Më në fund, ai punoi si Drejtor i Spitalit të Universitetit Islamik të Medines.

Lavdi Allahut i Cili e ndihmoi atë të bashkëpunojë me Dr. Muhamed Teki-ud-Din El-Hilali në përkthimin e kuptimeve të Haditheve të Librit *Sahih El-Bukhari* të Librit *El-Lulu vel-Merxhan* dhe të përkthimit të shpjegimit të kuptimeve të Kur'anit në gjuhën Angleze.

Sure 1 : Al-Fatihah. Hapja

سُورَةُ الْفَاتِحَةِ

1. Me Emrin e Allahut, i Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

2. Gjithë lavdërimet dhe falënderimet janë për Allahun, Zotin^[1] e *Alemin-it* (Zoti i gjithë botëve, i gjithësisë dhe i gjithçkaje që gjindet në të, gjithçka që ka krijuar Allahu, Zoti i njerëzve dhe i xhindeve).

الْحَمْدُ لِلَّهِ رَبِّ الْعَالَمِينَ

3. I Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti.^[2]

الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

4. I vetmi Zotërues (dhe i Vetmi Gjithëgjykues Mbisundues) i Ditës së Shpërblimit (Ditës së Ringjalljes).

مَلِكِ يَوْمِ الدِّينِ

5. Vetëm Ty të adhurojmë dhe Vetëm Ty të mbështetemi e të kërkojmë ndihmë (kudo, në çdo kohë dhe për çdo gjë).

إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ

6. Drejtona në Rrugën e Drejtë.^[3]

أَهْدِنَا الصِّرَاطَ الْمُسْتَقِيمَ

^[1] (V.1 :2). Zot : fjala në Kur'an është *Rabb* dhe nuk ka asnjë fjalë të barazvlefshme. Ngërthen një hapësirë të gjërë kuptimore, do të thotë : Zoti Një dhe i Vetëm për mbarë gjithësinë, krijimin, Krijuesi i saj, Mbizotëruesi, Organizuesi, Furnizuesi, Sunduesi, Rregulluesi, Mbajtësi, Frymëzuesi, Mbrojtësi i saj e tjer. *Rabb* është emër nga Emrat e Allahut. Të gjithë përdorimet e fjalës *Rabb* të përkthyer Zot në përkthimin e kuptimeve të Kur'anit të Madhërueshëm duhet të kuptohen me këtë hapësirë kuptimesh.

^[2] (V.1 :3). Tregon Ebu Sejid bin El-Mualla r.a (*RadijAllahu anhu* - Allahu qoftë i kënaqur prej tij). : Ndërsa po falesha në xhami, i Dërguari i Allahut.a.s. (*Sal-lAllahu alejhi ve selem* - Paqja dhe Mëshira e Allahut qoftë mbi të) më thirri, por unë nuk iu pergjigja. Më pas i thashë, "O i Dërguari i Allahut, unë po falesha." Ai më tha, "A nuk ka thënë Allahu, 'Përgjigjuni Allahut (duke iu bindur Atij) dhe të Dërguarit të Tij, kur ai ju thërret.'" (V.8 :24).

Pastaj ai më tha, "Do të të mësoj një *Sure* e cila është *Surja* më e madhe në Kur'an, para se të dalësh nga xhamia". Pastaj më kapi dorën dhe kur u nis të dalë nga xhamia, i thashë : A nuk më the : "Do të të mësoj një *Sure* e cila është *Surja* më e madhe në Kur'an ?" Ai tha : "El-Hamdu lil-lahi Rabbil-'alemin (*Sure El-Fatiha*) e cila është Es-Seba-el-Methani (d.m.th. shtatëshja e përsëritur herë pas here, shtatë vargjet të cituara të përsëritura vazhdimisht) dhe Kur'ani Madhështor i cili më është dhënë mua." (*Sahih Al-Bukhari, Hadithi Nr. 4474*)

^[3] (V.1 :6). Drejtimi është dy llojesh :

a) Drejtimi *Teufik*, d.m.th. plotësisht nga Allahu : Ai i hap zemrën dikujt për të kuptuar të vërtetën (nga mosbesimi e politeizmi në Besimin e pastër Islam në një Zot të Vetëm, në përkushtimin dhe nënshtrimin plotësisht ndaj Fesë së Allahut në Islam).

b) Drejtimi *Irshad*, d.m.th. nëpërmjet ftesës dhe veprimtarisë së të Dërguarve të Allahut dhe ftuesve të tjerë të zgjedhur e të përkushtuar, të cilët përhapin të vërtetën, Fenë e Allahut, Islamin dhe ftojnë drejt saj, drejt Udhës së Drejtë.

7. Në Rrugën e atyre të cilëve Ti u ke dhuruar Mirësinë Tëndë,^[1] (në rrugën) e atyre që merituan Zemërimin Tënd mbi vete dhe as në^[2] (rrugën e) atyre të cilët u humbën.^{[3] [4] [5]}

صِرَاطَ الَّذِينَ أَنْعَمْتَ عَلَيْهِمْ غَيْرِ
الْمَغْضُوبِ عَلَيْهِمْ وَلَا الضَّالِّينَ

^[1] (V.1 :7) Që do të thotë rrugën e Pejgamberëve, *Siddikunëve* (si për shembull të atyre ndjekësve të Pejgamberit Muhamed a.s. që ishin më të parët që besuan, si Ebu Bekr es-Siddiku), Martirët (në Rrugën e Allahut) dhe të Drejtët. Thotë Allahu në Kur'an: "Dhe kushdo që i bindet Allahut dhe të Dërguarit (Muhamedit a.s.), atëherë ata do të jenë në shoqërinë e atyre, mbi të cilët Allahu ka derdhur Mirësinë e Tij, (në shoqërinë) e Pejgamberëve, të *Siddikunëve* (të besuarve), të Martirëve, të të Drejtëve. Dhe sa të shkëlqyer janë këta shoqërues!" (V.4 :69).

^[2] (V.1 :7). Tregon Adi bin Hatim r.a.: E pyeta të Dërguarin e Allahut a.s. për Fjalën e Allahut: "*Ghairil maghdubi 'alajhim* (Jo në rrugën e atyre të cilët fituan zemërimin Tënd mbi vete)." Ai a.s. m'u përgjigj: "Ata janë Çifutët". Dhe "*Valad dal-lin* (dhe as në rrugën e atyre të cilët u humbën)," ai a.s. m'u përgjigj: "Kristianët, ata janë të cilët u gabuan dhe humbën veten e tyre".(Nga *El- Tirmidhiu* dhe *Ebu Daud*).

^[3] (V.1 :7) Tregimi për Zejd bin Nufejl.

A. Tregon Abdullah bin Umar r.a. :

Pejgamberi a.s. e takoi Zejdin në fundin e luginës Baldah, përpara se atij t'i vinte Shpallja Hyjnore. Pejgamberit a.s. iu soll ushqim, por ai nuk pranoi të hante prej tij. Pastaj iu ofrua Zejdit, i cili tha: "Unë nuk ha asgjë nga ajo që e therni në *Nusub-in** tuaj në emër të idhujve tuaj. Unë ha vetëm mishin e atyre kafshëve mbi të cilat është përmendur Emri i Allahut kur janë therur." Zejdi gjithnjë fliste keq për atë se si Kurejshit e kishin bërë zakon të bënin kurban kafshët e tyre dhe gjithnjë thoshte: "Allahu ka krijuar delen dhe Ai ka dërguar ujin për të nga qielli, dhe Ai ka rritur barin për të nga toka; e megjithatë ju e bëni atë kurban në emër të tjetërkujt dhe jo në Emër të Allahut." Ai thoshte kështu, sepse ai nuk e pranonte një veprim të tillë dhe e quante këtë si diçka të urreyer. (*Sahih Al-Bukhari, Hadithi Nr.3286*).

* *Nusub*: vend i veçantë, altar guri në vende të caktuara, në varreza e tjer, mbi të cilët bëheshin kurbane në kohë të caktuara dhe sipas rasteve në emër të idhujve, perëndive, shenjtorëve, varreve e tjer, me qëllim që t'i nderonin, apo në pritje të ndihmës e perfitimit prej tyre.

B. Tregon Ibni Umeri r.a.: Zejdi shkoi në Sham (kështu quhej gjithë hapësira që sot përmbledh Sirinë, Libanin, Palestinën dhe Jordaninë pasi atëherë ishte një vend i vetëm), për të kërkuar për një fe bindëse dhe të vërtetë për ta ndjekur. Ai takoi një dijetar çifut dhe e pyeti për fenë e tyre. Ai i tha: "Kam ndërmend të përqafoj fenë tuaj, prandaj më trego diçka rreth saj." Çifuti iu përgjigj: "Nuk do ta përqafosh fenë tonë pa marrë pjesën tënde nga Zemërimi i Allahut (do ta përqafosh fenë tonë, por do të marrësh pjesën tënde nga Zemërimi i Allahut)". Zejdi i tha: "Unë nuk iki nga asgjë tjetër, përveçse nga Zemërimi i Allahut dhe unë nuk do të mbaja gjë kurrë prej tij, nëse mundem ta shmang. A mund të më tregosh për ndonjë fe tjetër?" Ai i tha: "Nuk di ndonjë fe tjetër përveç *El- Hanif* (Besimi i pastër në një Zot duke iu nënshtruar Vullnetit të Tij)". Zejdi e pyeti: "Ç' është *El-Hanif*?" Ai iu përgjigj: "*El-Hanif* është feja e Pejgamberit Ibrahim a.s.. Ai nuk ishte as çifut dhe as kristian dhe ai nuk adhuronte tjetër përveç Allahut Një e të Vetëm në Fenë e Tij, në Islam." Pastaj Zejdi doli dhe takoi një dijetar feje kristian duke i thënë të njëjtën gjë (si çifutit). Kristiani i tha: "Nuk do ta përqafosh fenë tonë pa marrë pjesën tënde të Mallkimit të Allahut." Zejdi i tha: "Unë nuk iki nga asgjë tjetër, përveçse nga Mallkimi i Allahut dhe unë nuk do të mbaja gjë kurrë=

Sure 2. El-Bekareh (Lopa)

*Me Emrin e Allahut,
i Gjithëmëshirshmi, Mëshirëploti.*

سُورَةُ الْبَقَرَةِ

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الْم

ذَٰلِكَ الْكِتَابُ لَا رَيْبَ فِيهِ هُدًى

لِّلْمُتَّقِينَ

1. *Elif-Lam-Mim.* (Këto shkronja janë një nga mrekullitë e Kur'anit dhe vetëm Allahu e di kuptimin e tyre dhe askush tjetër).

2. Ky është Libri (Kur'ani), mbi të cilin nuk ka asnjë dyshim, udhëheqje për *El-Muttekunët* [që janë njerëz të përkushtuar dhe besimtarë të drejtë të cilët i frikësohen shumë Allahut (të cilët përmbahen nga të gjitha llojet e gjynaheve dhe veprave të ulta të cilat Ai i ka ndaluar) dhe të cilët e duan shumë Allahun (të cilët veprojnë dhe zbatojnë të gjitha llojet e punëve të mira që Ai i ka urdhëruar, të përkushtuarit në Besimin e Pastër Islam në Një Zot të Vetëm)].

3. Të cilët besojnë në *Ghaib*^[1], kryejnë

الَّذِينَ يُؤْمِنُونَ بِالْغَيْبِ وَيُقِيمُونَ الصَّلَاةَ

=prej Mallkimit të Allahut dhe Zemërimit të Tij, nëse mundem ta shmang. A do të më tregosh për ndonjë fe tjetër?" Ai i tha: "Unë nuk di ndonjë fe tjetër përveç 'El-Hanif'." Zejdi e pyeti: "Ç' është 'El-Hanif'?" Ai iu përgjigj: "El-Hanif është feja e Pejgamberit Ibrahim a.s. Ai nuk ishte as çifut dhe as kristian dhe ai nuk adhuronte tjetër veç Allahut Një e të Vetëm në Fenë e Tij, në Islam." Kur Zejdi dëgjoi thëniet e tyre për Fenë e Ibrahimit, ai u largua nga ai vend dhe kur doli prej tij, ngriti duart dhe tha: "O Allah! Të bëj Ty Dëshmitarin tim se unë jam në Fenë e Ibrahimit".

Tregon Asma bint Ebu Bekr r.a.: E pashë Zejdin të rrinte i mbështetur me shpinë pas Kabës duke thënë: "O Kurejsh! (Betohem) për Allahun! Asnjë prej jush nuk është në fenë e Ibrahimit përveç meje." Ajo shtoi: Ai (Zejdi) gjithnjë mbronte jetën e vajzave të vogla. Nëse dikush donte ta mbyste bijën e tij, ai do t'i thoshte atij: "Mos e mbyt atë pasi do ta ushqej unë atë për ty." Kështu, ai do ta merrte atë dhe kur të rritej tamam, do t'i thoshte babait të saj: "Tani, nëse dëshiron, do të ta kthej dhe nëse do, unë do ta ushqej atë për ty..." (*Sahih Al-Bukhari, Hadithi Nr.3828*).

^[4](V.1:7). Tregon Ubada bin Es-Samit r.a.: I Dërguari i Allahut a.s. ka thënë: "S'ka nemaz për atë i cili gjatë faljes nuk këndon Suren El-Fatiha." (*Sahih Al-Bukhari, Hadithi Nr.756*).

^[5](V.1:7). Tregon Ebu Hurejrah r.a.: I Dërguari i Allahut a.s. ka thënë: "Kur Imami thotë, 'Gajril Magdubi alejhim ve lad-dalin', atëherë ju duhet të thoni 'Amin', pasi në qoftë se thënia 'Amin' e dikujt përkon me atë të melekëve, atëherë atij i falen gjithë gjynahet e mëparshme." (*Sahih Al-Bukhari, Hadithi Nr. 4475*).

^[1] (V.2:3): *El-Ghaib*: Kuptimi fjalë për fjalë është diçka që nuk shihet, e padukshme, por ajo ngërthen në vetvete kuptime të gjëra: Besimin në Allahun, në Melekët, në Librat Hyjnorë, në të Dërguarit e Allahut, në Ditën e Ringjalljes dhe në *Kader* - *Al-Kadar* (në paracaktimin Hyjnor: caktimin dhe paracaktimin e çdo gjëje që ndodh nga Allahu). Ajo gjithashtu përmban edhe gjithçka që Allahu dhe i Dërguari i Tij a.s. kanë njoftuar dhe kanë bërë të ditur për=